

Sörmländska barnvisor gåva till 1990 års nyfödda

NYKÖPING (SN):

"Jag föddes till världen helt liten och rar, där nere i stugan vid grinden..."

Så kärleksfullt inleder Södermanlands Spelmansförbund sin gåva till alla nyfödda sörmlänningar.

Kassetbandet innehåller 32 visor, rim och ramsor, alla med anknytning till Sörmland. Här finns exempelvis "Ekornn sitter i grana..." så som den sjöngs i Lid innan Alice Tegnér tog hand om visan och gjorde om den.

Gamla tiders barnvisor är som historier - de vandrar runt, ändras lite och får något typiskt för tid och plats över sig. Visorna på kassetten är hämtade ur spelmansförbundets arkiv i Malmköping. De har sjungits i stugorna i Sörmland och det är tack vare personer med sinne för hembygd och kultur som visorna har bevarats.

Initiativtagare till kassetten

riksspeleman och född och uppvuxen i Gnesta. Hon arbetar som musiklärare i Stockholm men har behållit en mycket stark känsla för det sörmländska.

Ett stycke historia

- Min tanke är att ge sörmlänningarna ett stycke historia, berättar hon. Det ska inte vara något som är töntigt och

oanvändbart utan något som de kan ha roligt med. Jag vill också att sörmlänningarna ska vara stolta över sitt ursprung.

- Jag tror visorna kan ge en trygghet. Förebilderna är ju hämta de från det gamla bondesamhället och det är ju också där dagens barn hämtar sina första bilder, säger Christina och tar pekböckerna med bilder på kor som exempel.

Sörmländsk ekorre

Ingen har väl missat *"Ekorren satt i granen, skulle skala kottar..."* och hur många har inte förundrats över ekorren som sitter i granen men hoppar från tallegren. Så ologisk är inte den sörmländska varianten, och inte heller är melodin så glad och sorgfri.

Carl August Olsson föddes i Torp, Lids socken, år 1858, och så här lärde han sig visan:

"Ekorren sitter i grana, han sitter där å knaprar kottar. Då fick han höra små barna, då börja han på å hoppa. Så hoppa han imot en sten, där stötte han sitt lilla ben å sin långa ludna rompa."

Melodin gick i tretakt och i både dur och moll. Alice Tegnér ändrade till jämn takt, gjorde om melodin och lät den gå enbart i dur.

- Antagligen trodde hon inte att barnen skulle klara av tretakten och inte heller att sjun-

gå, braxnarna många, hugga döm i stjärten, stöppå döm i säcken, gömma dom te jul å te påskera."

Vaggvisa i Gåsinge

Brita Kristina Jonsdotter, född i Gåsinge, lärde barnbarnet Karl Albert Blomqvist den här vaggvisan:

"Ja ska lulla mammas barn, å förtjäna mig en kaka, om ja inte kakan får, ska ja låta lulla stå, låta barnet få gråta." Och i Malmköping sjöng Gunvor Eriksson den här vaggvisan på utpräglad dialekt.

"Ro, ro, timmerskog. Skogen är långer, vägen å trånger, ox å små; Har du tolv öre, så sätt dej bakpå." Kanske minns några den här tåransan från sin barndom?

"Tålilla, tålilla, tillerosa, kroknosa, och stortoppen opp i vådret!" Alla visor och ramsor är ursprungligen sjungna av sörmländska män och kvinnor, men påpassligt nog upptecknade av personer med sinne för hembygd och kultur.

- Det var ofta lärda personer som skrev av visorna, ibland på fonetisk text, berättar Christina. En av dem var folkskolläraren Nils Dencker.

Tack vare upptecknarjia har visorna kunnat samlas i arkiv, för att inte glömmas bort i en tid där barnvisemodet ändras fort.

- Ja, från Alice Tegnér har utvecklingen på barnviseområdet gått i rapidfart, säger Christina, som ser en fara i snabbheten. Risken finns att barn och vuxna inte sjunger samma sånger längre.

Hackbräde

Christina hoppas att kassetbandet lockar föräldrarna att själva sjunga visorna för sina små - inte bara sätta på bandet. Framförandet har gjorts så enkelt som möjligt. Instrument finns bara till första visan, de andra visorna sjungs av Christina eller andra medlemmar ur spelmansförbundet. Instrumentet är ett stycke historia i sig. Det är ett hack-

Christina Frohm, riksspeleman med rötterna i Gnesta, värnar om det genuint sörmländska.

-Jag vill ge sörmlänningarna ett stycke historia, något som de kan ha roligt med, säger Christina Frohm. Det är hon som har tagit initiativet till det kassetband med sörmländska barnvisor som alla nyfödda får i dr.

Foto: URSULA JOHANSSON

bräde, ett folkligcstränginstrument som användes i Sverige för länge sedan och som man ibland ser avbildat på gamla kyrkmålningar. De andra rösterna på bandet tillhör Lotta Wahlberg-Fernros, Barbro Fällman, Marianne Skagerlind-Furå, Anita Hedlund, Bernt Olsson, Gunnar Nordlincier, Ingemar Skoglund, Anna Klara Frohm, Ulf Lundgren, Thomas Berggren. Anders Eklundh spelar hackbräde. Inspelningen har gjorts med hjälp av Radio Sörmland.

Nyfödda får bandet

Det har tagit ett par år att leta i arkiv, sjunga in, provspela, korrekturläsa text osv men snart är bandet färdigt att delas ut till de nyblivna föräldrarna på BB. Och alla barn som hann före bandet, får det i efterskott istället. Det är med anledning av Folkmusik och dansåret 1990 som spelmansförbundet gör den här satsningen.

Nu är det här bara snälla och trevliga visor som spelmansförbundet plockat fram, de stygga fick inte vara med. Christina har hittat barnvisor som är både grymma och plumpt humoristiska. Från Länna socken kommer den här visan. Den fick bli kvar i arkivet: *"Vå ska vi få te barnsöl i år, förpigfan har fått en unge. Potatis å sill så mycke ni vill d sen får ni dricka skulor."*

EVA DALIN